

FUNDACIÓ PRIVADA ARNAU MIR DE TOST

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2019

LA FUNDACIÓ

La Fundació Privada Arnau Mir de Tost neix l'any 2009 de la mà d'un grup de persones amb un vincle especial amb la vall d'Àger, que tenen la voluntat d'impulsar, protegir i difondre el patrimoni històric, cultural i natural d'aquest territori. Un territori que, arran de les característiques socials i geogràfiques pròpies de les zones rurals de muntanya, experimenta una situació acusada de replegament demogràfic i econòmic, però que a nivell patrimonial revela una riquesa excepcional.

A la vall d'Àger, i com a conseqüència d'un feble procés d'urbanització, gran part del patrimoni històric (arquitectònic, cultural i immaterial) s'ha conservat fins als nostres dies, mantenint els seus trets genuïns. Si hom es fixa, podrà observar la petjada del passat fossilitzada en el paisatge: des de l'època antiga, quan hi construïren una extraordinària via romana, fins al conjunt de cabanes agrícoles que esquitxen els camps, passant per la xarxa de castells i fortificacions medievals... vestigis que requereixen d'estudi i interpretació per a entendre la realitat històrica i, en conseqüència, el present. No és menys valuosa la fauna i flora de l'entorn, d'una acusada riquesa i varietat.

És primordial, doncs, que en matèria de custòdia del patrimoni entitats com la Fundació despleguin la seva tasca, en paral·lel i en col·laboració amb l'administració i amb la resta del teixit social.

Fins a dia d'avui, la Fundació ha realitzat activitats molt variades en els àmbits de la investigació, la conservació i la difusió del patrimoni cultural i natural. Jornades històriques i conferències, presentacions literàries, exposicions, investigacions o campanyes d'excavació arqueològica, es troben entre les seves accions quotidianes.

En paral·lel a la gestió i realització d'aquestes activitats, apareixen successivament nous projectes que requereixen i reben l'esforç de les diverses persones que formen la Fundació. Les següents pàgines les dedicarem a fer balanç de les diferents activitats que s'han portat a terme al llarg del 2019, d'aquelles que es troben en curs, i de les que tot i estar contemplades s'han desestimat per diferents motius.

ACTIVITATS REALITZADES DURANT L'ANY 2019

CONFERÈNCIES

El dia 10/08/2019 es realitzà una xerrada a La Règola per part de Gabriel Gargallo, Coordinador General de l'Oficina Tècnica de l'Institut Català d'Ornitologia, i Marcos Barba, veí del poble, amb el títol "Natura al voltant del Montsec". L'activitat s'organitzà amb la col·laboració de l'Associació de Veïns i Propietaris La Coma de la Règola.

ACTIVITATS DIVULGATIVES

El dia 10/08/2019 al matí es dugué l'activitat *Anellament d'ocells. Activitat al voltant de la natura del Montsec*, conduïda per Gabriel Gargallo (Institut Català d'Ornitologia) i Marcos Barba, veí de la Règola. Organitzat per l'Associació de Veïns i Propietaris la Coma de La Règola i l'Institut Català d'Ornitologia, amb el suport de la Fundació Arnau Mir de Tost.

PUBLICACIONS DIVULGATIVES

Fulletó "Sota el cel del Montsec. Núm. 1. Torres i castells". Realització a càrrec de diversos membres de la Fundació del primer número de la col·lecció "Sota el cel del Montsec". Es tracta d'uns fulletons desplegable divulgatiu al voltant del patrimoni cultural i natural de la Vall d'Àger i el Montsec. La presentació del primer número tingué lloc el 25/07/2019 a la Col·legiata de Sant Pere d'Àger. La publicació ha rebut un ajut de Caixabank i la impressió ha anat a càrrec de la

Diputació de Lleida.

AUCA Lo Macot i la Guilleumota

Auca de Macot i la Guilleumota, realitzada per Joan Rosell amb l'assessorament de Francesc Fité Llevot. La realització de l'auca ha rebut un ajut de l'Institut d'Estudis Ilerdencs. La presentació de l'auca tingué lloc el 8/2/2020 a la Sala d'Actes de l'Ajuntament d'Àger. En acabada la presentació es repartiren auques gratuïtament a tots els assistents. La publicació obtingué una subvenció de l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

ALTRES

El 20 de juliol de 2019. Col·laboració en l'organització i difusió del concert d'orgue a 4 mans, a càrrec d'Ignasi i Vicenç Prunés, organistes. Església de Sant Vicenç d'Àger.

JORNADA D'ESTUDIS HISTÒRICS

IX Jornada d'Estudis Històrics: Bandolerisme (s. XV-XIX)

Organització: Fundació Arnau Mir de Tost

Gestió i execució: Lluís Obiols Perearnau, Anna Esteve Florensa, Cristina Masvidal

Dates execució: 4 de juliol de 2019

El dia 4 de juliol va tenir lloc la IX **Jornada d'Estudis Històrics** de la Vall d'Àger, organitzada per la Fundació, que enguany va estar dedicada al bandolerisme, des del seu sorgiment al s. XV, fins a les darreres manifestacions al segle XIX. En aquesta, un conjunt d'especialistes en el tema van impartir diverses conferències al llarg de la sessió matinal. El professor Francesc Fité i Cristina Masvidal van fer una intervenció sobre algunes dades noves sobre el bandolerisme als Aspres de la Noguera. Per la tarda es va fer una visita comentada als llocs d'Àger protagonistes de la llegenda de Macot i la Guillemota. A la tarda es va realitzar una visita comentada a la vila d'Àger, als llocs on la llegenda situa els fets de l'auca de Macot i Guillemota.

JORNADES EUROPEES DE PATRIMONI 2019

Participació a les JEP19

Organitzadors: Fundació Arnau Mir de Tost i Ajuntament d'Àger

Gestió i execució: Joan Josep Carmona i Cristina Masvidal

Dates de realització: 12 d'octubre del 2019

El dia 12 d'octubre van tenir lloc les **Jornades Europees** de Patrimoni, on l'Ajuntament d'Àger i la Fundació es van sumar a l'acte col·laborant i organitzant diverses activitats. El dissabte al matí va tenir lloc la segona jornada de neteja del pou de gel. Els treballs realitzats van continuar buidant el fons del pou, enguany amb l'ajut d'una màquina per extreure terres i restes. Per la tarda, a la sala d'actes de l'Ajuntament, va tenir lloc la conferència «Àger i la producció de gel», impartida per la historiadora trempolina Joana Franch.

RECOMPTE DE PARTICIPANTS ACTIVITATS 2019

- **Presentació de la Col·lecció “Sota el Cel del Montsec”. Núm. 1. Torres i Castells**
50/60 persones – a càrrec de Francesc Fité, Joan Vinyoles i la intervenció de l'Ajuntament d'Àger.
- **VIII Jornades d'Història i Estudis Històrics 2018** - 50 persones.
- **JEP 2019** – 80 persones (es contemplen les següents activitats al llarg del cap de setmana: neteja pou de gel i xerrada de Joana Franch).
- **Natura al voltant del Montsec.** 20 persones.
- **Presentació de l'auca de Macot i la Guilleumota.** 60 persones.

TOTAL: 270 persones

PROJECTES EN CURS 2019/2020

Durant l'any 2019 s'han iniciat un seguit de projectes que, per la seva naturalesa, encara no han finalitzat i es troben en curs. Seguidament es farà esment de cadascun d'ells:

PROJECTE DIFUSIÓ PATRIMONI NATURAL I CULTURAL

Aquest projecte pretén la publicació de fulletons de divulgació del patrimoni natural i cultural del Montsec i la Vall d'Àger.

A dia d'avui, s'està executant un fulletó sobre els castells i fortificacions medievals de la vall. Els textos de l'edició ja estan finalitzats, així com el recull fotogràfic. El material està enllestit per tal de enviar-ho a la persona encarregada del disseny/maquetació. Es preveu la seva finalització durant l'estiu del 2020.

Tríptic castells i fortificacions medievals

Sol·licitant: Fundació Arnau Mir de Tost

Gestió i execució: Joan Vinyoles, Cristina Masvidal i Francesc Fité

PROJECTE DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ DE LES CAMPANES DE SANT VICENÇ D'ÀGER

Aquest projecte pretén la recuperació del patrimoni festiu i cultural d'Àger a través de la seva tradició campanera. El projecte s'estructura en base a diferents àmbits d'actuació (el de la recerca, a partir de l'inventari de les campanes existents; el de la recuperació, a través del treball de restauració de les peces conservades; i el de la difusió, a través de la creació d'activitats adreçades al públic escolar i general).

Actualment, el projecte es troba en fase inicial, s'ha redactat una breu memòria i s'està procedint a la catalogació d'alguna de les campanes. De cara a una possible intervenció de restauració, es contempla l'anàlisi i avaluació del material recollit, per part de grups d'experts en la matèria. S'han fet contactes previs amb el Sr. Xavier Orriols, la Sra. Paquita Roig i en Daniel Vilarrubias, tots tres experts en musicologia i en campaneria, amb la voluntat de

redactar d'una memòria que permeti obtenir el finançament necessari per a la restauració de les peces.

Les campanes de Sant Vicenç d'Àger. Estudi, recuperació i divulgació del patrimoni festiu i cultural.

Gestió i execució: Esther Inglada, Joan Josep Carmona, Xavier Navarro, Pere Borrell

Data d'execució: indeterminada.

Les obres han permès que a partir de llavors comencés a realitzar-se activitats al monument per tal de difondre la seva gran vàlua històrica i arquitectònica, especialment a través de visites guiades que s'han realitzat des de llavors fins ara.

Amb posterioritat a les obres finalitzades el 2010 s'han realitzat algunes altres intervencions que, si bé han estat necessàries, no han tingut la repercussió d'aquelles per a la posta en valor del monument sinó més aviat per a la seva, del tot necessària, conservació.

La feina que queda per fer al monument és de la seva mateixa mida, enorme. Creiem que cal, però, emprendre totes aquelles accions que es puguin per part de les administracions, entitats i ciutadania en general, per tal d'arribar a la restauració i conservació consolidada del monument en la seva totalitat. Tanmateix, també pensem que això s'ha de dur a terme de manera consensuada i ordenada.

És per aquest motiu que la Fundació Privada Arnau Mir de Tost ha cregut necessària la realització d'una trobada, en forma de Simposi, que aplegui els especialistes de tots els camps implicats en la restauració, conservació i posta en valor del monument, que hi hagin treballat, s'hi hagin vist implicats d'alguna manera o senzillament que hi tinguin un interès manifest, per tal de consensuar un full de ruta, un **pla director de la Col·legiata de Sant Pere d'Àger**, per als propers 20 anys.

PROGRAMA – PROPOSTA

Lloc de celebració: església de Sant Pere d'Àger

Dia: 19 de setembre de 2020

Format

S'ha cregut convenient pensar en un format dinàmic i interactiu per tal de fomentar el debat entre els especialistes que es convidaran.

Aquest format serà el de taules rodones amb 2-4 especialistes i 1 moderador que presentarà els participants i dinamitzarà la taula.

En tots els casos, hi haurà una persona encarregada de recollir les idees que han de formar part del pla director.

Composició

Taula rodona 1. Arquitectura. Els components seran arquitectes especialistes en patrimoni que hagin participat en alguna de les restauracions del monument o bé que n'hagin fet estudis i projectes.

Taula rodona 2. Arqueologia. Els components seran arqueòlegs que hagin participat en alguna de les campanyes arqueològiques dutes a terme a la Col·legiata o que hi estiguin interessats.

Taula rodona 3. Conservació i restauració. Els components seran restauradors que hagin participat en la restauració del monument o peces procedents del monument.

Taula rodona 4. Museïtzació i difusió. Els components seran especialistes en museologia i gestió de patrimoni cultural.

Participants*

Taula rodona 1. Arquitectura: Melitó Camprubí, Gerard Fontanals, Núria Laplaza, Núria Martínez (arquitecta del servei). Moderador: pendent

Taula rodona 2. Arqueologia. Josep Maria Vila, Montserrat Coberó, Marta Monjo, Marta Sancho. Moderadora: C. Masvidal

Taula rodona 3. Conservació i restauració. Ramon Solé, Núria Gilart. Moderador: pendent

Taula rodona 4. Museïtzació i difusió. Carme Berlabé, Clara Masriera. Moderador: pendent

*Composició no definitiva.

Horari

Matí

10:30h Presentació de l'acte per part de l'alcaldesa, el president de la Fundació i autoritats convidades.

11:00h Taula rodona 1.

Pausa cafè

12:00h Taula rodona 2.

13:00h Participació del públic, debat al voltant de les 2 taules rodones.

14:00h Dinar càtering al claustre de la Col·legiata

15:30h Taula rodona 3.

16:30h Taula rodona 4.

17:30h Participació del públic, debat al voltant de les 2 taules rodones.

18:00h Clausura del Simposi.

Sol·licitant: Fundació Arnau Mir de Tost / Ajuntament d'Àger

Gestió i execució: Cristina Masvidal, Francesc Fité i Ajuntament d'Àger

Dates execució: 19 de setembre de 2020

Subvenció: IRMU

ACTIVITATS POSPOSADES

X JORNADA D'ESTUDIS HISTÒRICS

Enguany s'havia programat una nova Jornada d'Estudis Històrics que es realitzarà pel dia 7 de juliol del 2020 que finalment no es durà a terme. S'ha aplaçat pel 2021. La temàtica triada és *Reconstruccions de postguerra en el món rural* i s'ha instat un conjunt d'especialistes a desenvolupar diverses conferències.

S'ha confirmat la participació d'una sèrie d'especialistes en el tema i s'ha obtingut una subvenció de l'Institut Ramon Muntaner per a realitzar-la que finalment s'ha "traslladat" a una altra activitat.

IX Jornada d'Estudis Històrics:

Sol·licitant: Fundació Arnau Mir de Tost

Gestió i execució: Antonieta Jarne Mòdol

Dates execució: 2021

PROJECTE DE CATALOGACIÓ FOTOGRÀFICA DEL FONS DE L'AJUNTAMENT D'ÀGER

Aquest projecte pretén la recuperació del fons fotogràfic de l'ajuntament d'Àger, a partir de la seva digitalització i de la realització d'un inventari.

Es tracta d'un projecte en curs, del qual s'ha procedit a una primera fase de digitalització. A hores d'ara, s'han digitalitzat un total de 325 fotografies, còpia dels originals. Encara resten digitalitzar un conjunt de fotografies en color, diversos negatius i els informes que, amb motiu d'una exposició que fa uns anys l'Ajuntament va celebrar, es van redactar d'algunes d'elles.

Un cop finalitzada la fase de digitalització, es preveu la catalogació de les fotografies a partir de l'elaboració d'un inventari.

El projecte estava pensat per a executar-se durant el darrer trimestre del 2018. Per diversos motius, l'inici del projecte s'ha posposat i s'ha demanat una pròrroga de 3 mesos a la institució que proporciona la subvenció.

Arxiu fotogràfic Ajuntament Àger

Sol·licitant: Fundació Arnau Mir de Tost

Gestió i execució: pendent

Dates d'execució: 2021

EXPOSICIÓ DE LA MARE DE DÉU DE PEDRA/ SANTUARIS MARIANS DE LA VALL D'ÀGER

Exposició al voltant de Pedra donat que ha aparegut una reproducció de la talla de la Mare de Déu, adquirida per Francesc Fité, que serà donada a la parròquia. La idea és la d'exposar la Mare de Déu, a la que li cal una petita restauració que correrà a càrrec de Ramon Solé, i també les fotografies que es conservin del santuari, després i abans de la destrucció de la Mare de Déu durant la Guerra Civil. L'exposició podria contenir restes de l'original i s'aprofitaria a fer una crida per a recuperar-ne algun fragment que pugui estar a mans de particulars. Es demanarà un estendard que hi havia a Sant Vicenç i una peanya per exposar la figura.

Exposició al voltant del santuari Marià de Pedra

Gestió i execució: Francesc Fité, Ramon Solé, Cristina Masvidal i Joan Vinyoles

Dates: Pendent

PROJECTE PLA DIRECTOR DE DESENVOLUPAMENT I GESTIÓ DE LES VISITES GUIADES A ÀGER

Aquest projecte planteja el desplegament d'un pla de gestió i desenvolupament de visites guiades al municipi d'Àger, de caràcter integral, a partir de la incorporació de nous espais patrimonials visitables a la vila, i la creació d'itineraris diversos, que funcioni en conjunció amb les visites ja existents. El projecte es formula per mitjà d'un conveni de col·laboració a través de la cooperació entre les diverses entitats interessades: l'Ajuntament d'Àger, la Parròquia i la pròpia Fundació Arnau Mir de Tost.

S'ha procedit a la redacció de la memòria del Pla Director i també al conveni de Col·laboració. S'han desenvolupat els tràmits de revisió i acceptació de les condicions per part de la Parròquia d'Àger i del Bisbat de Lleida.

A principis del 2019 s'ha presentat oficialment tota la documentació a l'ajuntament d'Àger.

El projecte no ha estat acceptat, però s'està intentant arribar a un acord amb l'ajuntament.

Si finalment l'ajuntament no vol participar en la gestió conjunta, es planteja l'opció de modificar el projecte i realitzar visites guiades en conveni de col·laboració amb el Bisbat de Lleida. Si és així, es procedirà a la sol·licitud de la subvenció del Pràcticum Odisseu, impulsada per la Direcció General de Desenvolupament Rural del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP) i la Direcció General de Joventut del Departament d'Afers Socials i Famílies. Aquesta subvenció permetrà la incorporació d'estudiants universitaris en règim de pràctiques remunerades, per a la realització de visites guiades.

Gestió de les visites guiades a Àger

Sol·licitant: Fundació Arnau Mir de Tost

Gestió i execució: Xavier Navarro, Cristina Masvidal, Esther Inglada

Dates d'execució: A partir de la primavera del 2021